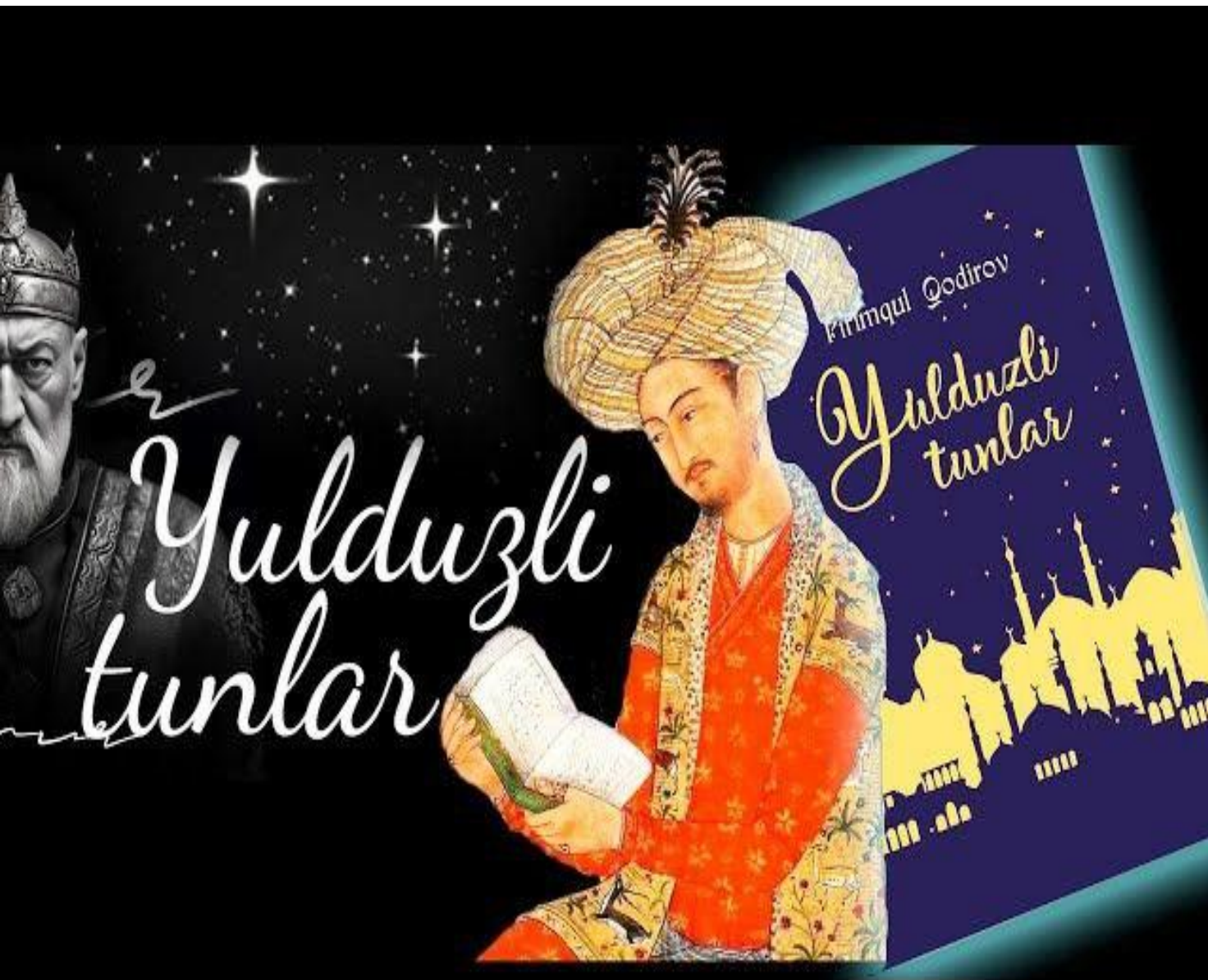

DO'STLIK TUMAN AXBOROT KUTUBXONA MARKAZI TAQDIM ETADI

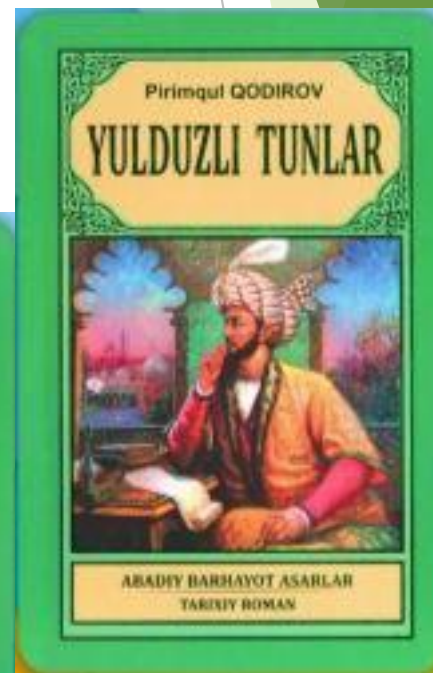
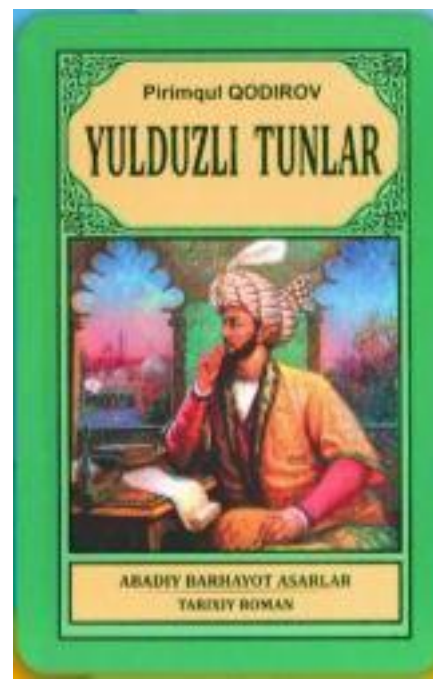

**PIRIMQUL
QODIROVNING
YULDUZLI TUNLAR
ROMANI**

**“YULDUZLI
TUNLAR”
ROMANIDA
TARIXIY
HAQIQAT VA
BADIY
TO‘QIMA**

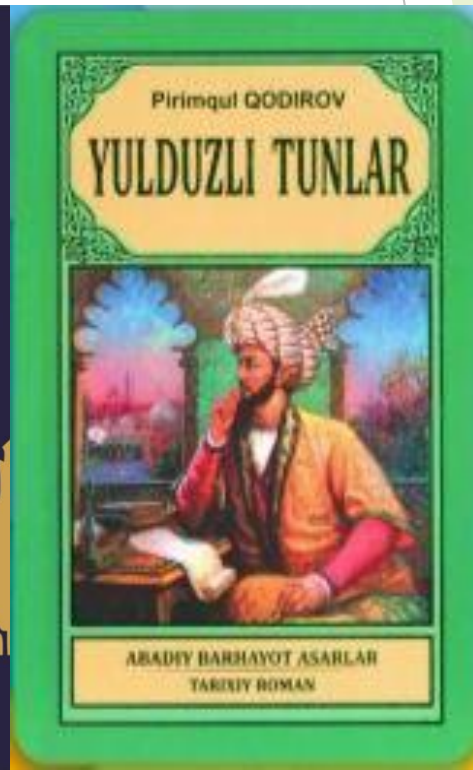
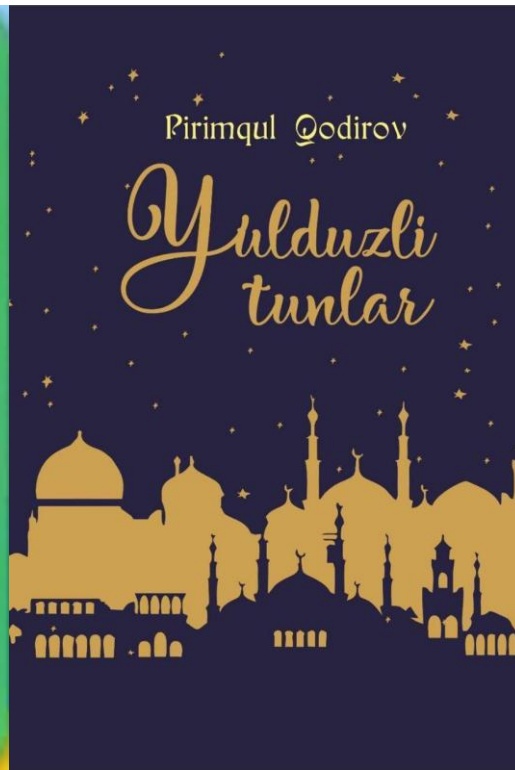
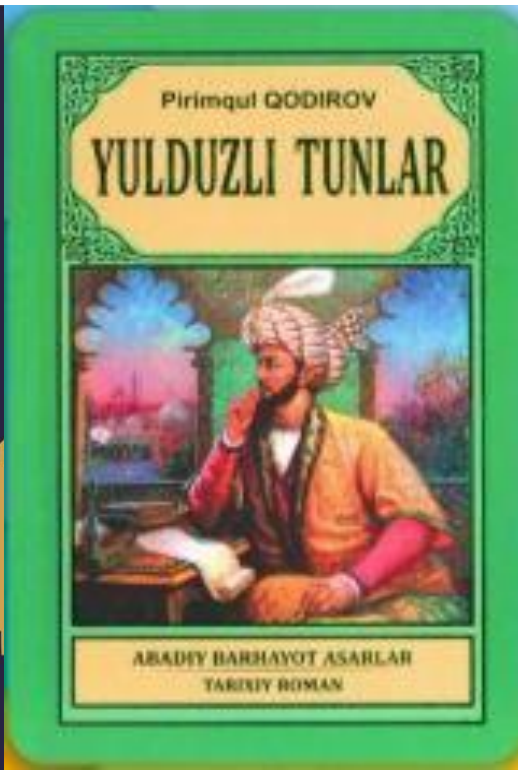
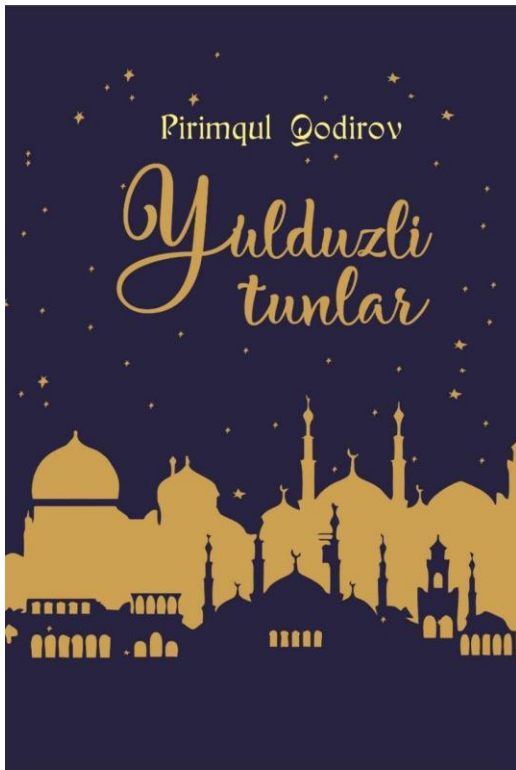
**USHBU TAQDIMOTDA Pirimqul Qodirovning
“Yulduzli tunlar” romani va “Boburnoma” asari
qiyos etilgan. Bobur shaxsiga xos xususiyatlar
ochib berilgan.**

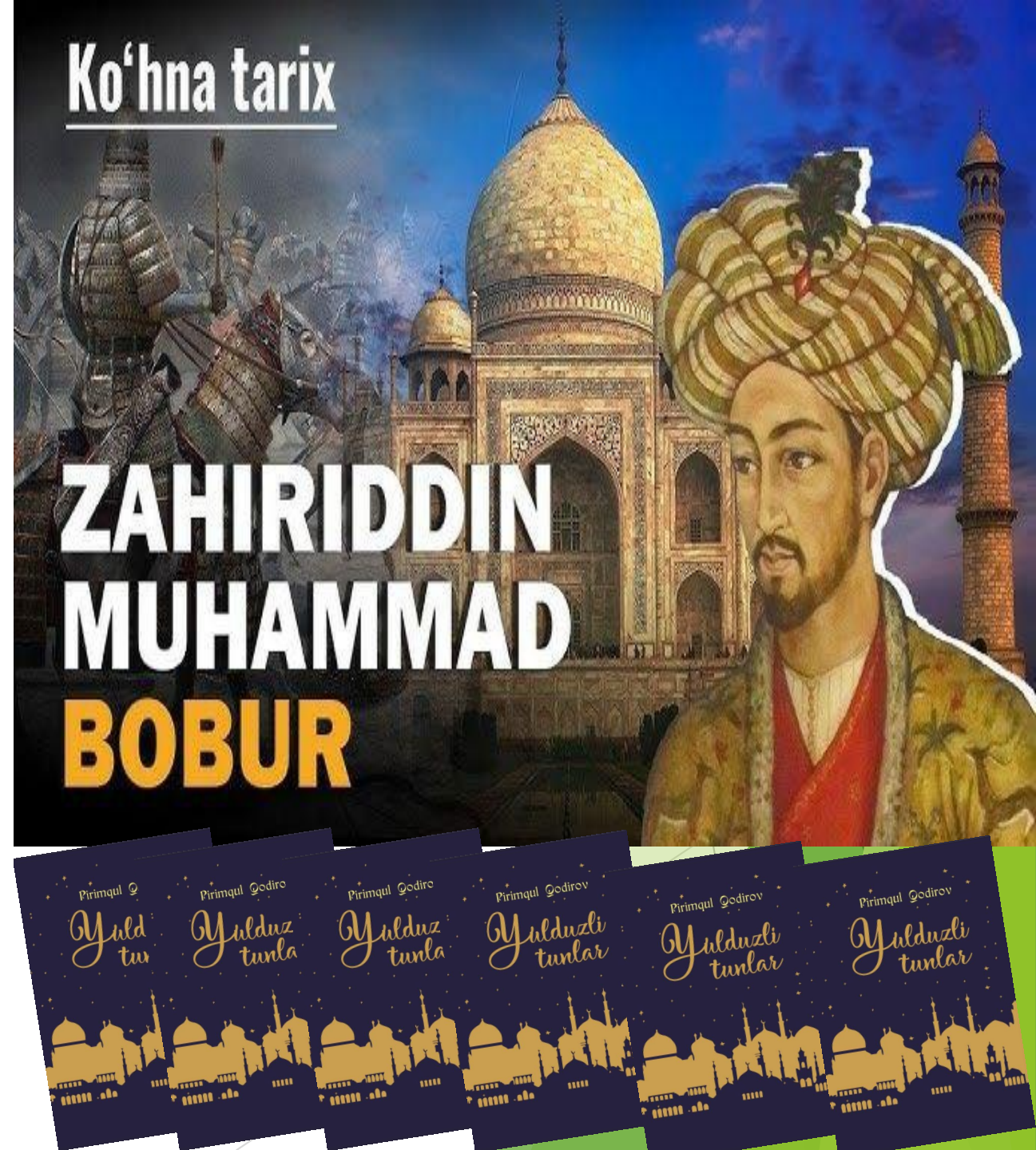
O‘zbek romanlarida tarixiy shaxslar talqinida hayotiylik, haqqoniylik asosiy mezon hisoblanadi. Shuningdek, ularda tarixiy haqiqat badiiy haqiqatga qay darajada aylanganligi, avvalo, yozuvchilarning mahoratiga, dunyoqarashi va manbaalarga yondoshish uslubiga bog‘liqdir.

O‘zbekiston xalq yozuvchisi Odil Yoqubov qayd etganidek: “Tarixiy romanda ilmiy haqiqat bilan badiiy haqiqatning munosabati g‘oyat nozik va munozarali masala. Adabiyot tarixida shunday asarlar borki, ular ilmiy jihatdan asoslangan tarixiy faktlarga to‘la mos keladigan xujjatlarga tayanib yozilgan... Ayni zamonda shunday tarixiy asarlar ham borki, ularda umuman hayotiy haqiqatga tayanilmagani holda yozuvchi xayoloti – fantaziyasi orqali tarixiy faktni qayta idrok etish muhim o‘rin tutadi, tarixiy hodisalar, shaxslar muallif badiiy niyati asosida o‘zgacha talqin etiladi. O‘tmish haqida yaratilgan asarlarda ko‘tarilgan ijtimoiy-siyosiy muammo, voqea va asarda ishtirok etuvchi personajlarning tarix haqiqati bilan mutanosib tarzda yoritilishi yetakchi masalalardandir.

► Pirimqul Qodirov qalamiga mansub “Yulduzli tunlar” romani shoh va shoir Zahiriddin Muhammad Bobur hayotiga bag‘ishlanadi. Asar Boburning taxtga o‘tirishidan to hayotining so‘ngiga qadar bo‘lgan davrni o‘z ichiga oladi. Adib asar ustida qariyb 10 yil(1969-1978yillar) davomida ish olib boradi. Bu haqida yozuvchining o‘zi asarining kirish so‘zida shunday deydi: “Uni 1972-yilda ilk bor yozib nashrga topshirganimda tog‘day bir yuk yelkamdanda tushganday bo‘lgan edi. Lekin mustabid tuzum tazyiqi ostida roman olti yil chop etilmay yotdi. Bu yillar davomida o‘sha zalvarli yukni yana yelkamda ko‘tarib yurganday bo‘ldim.

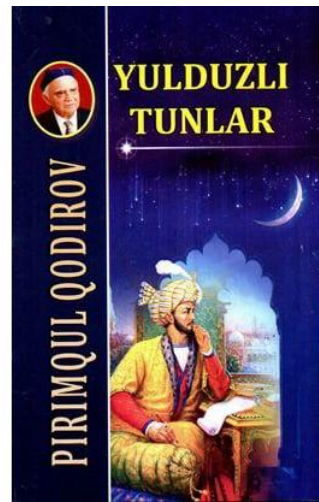

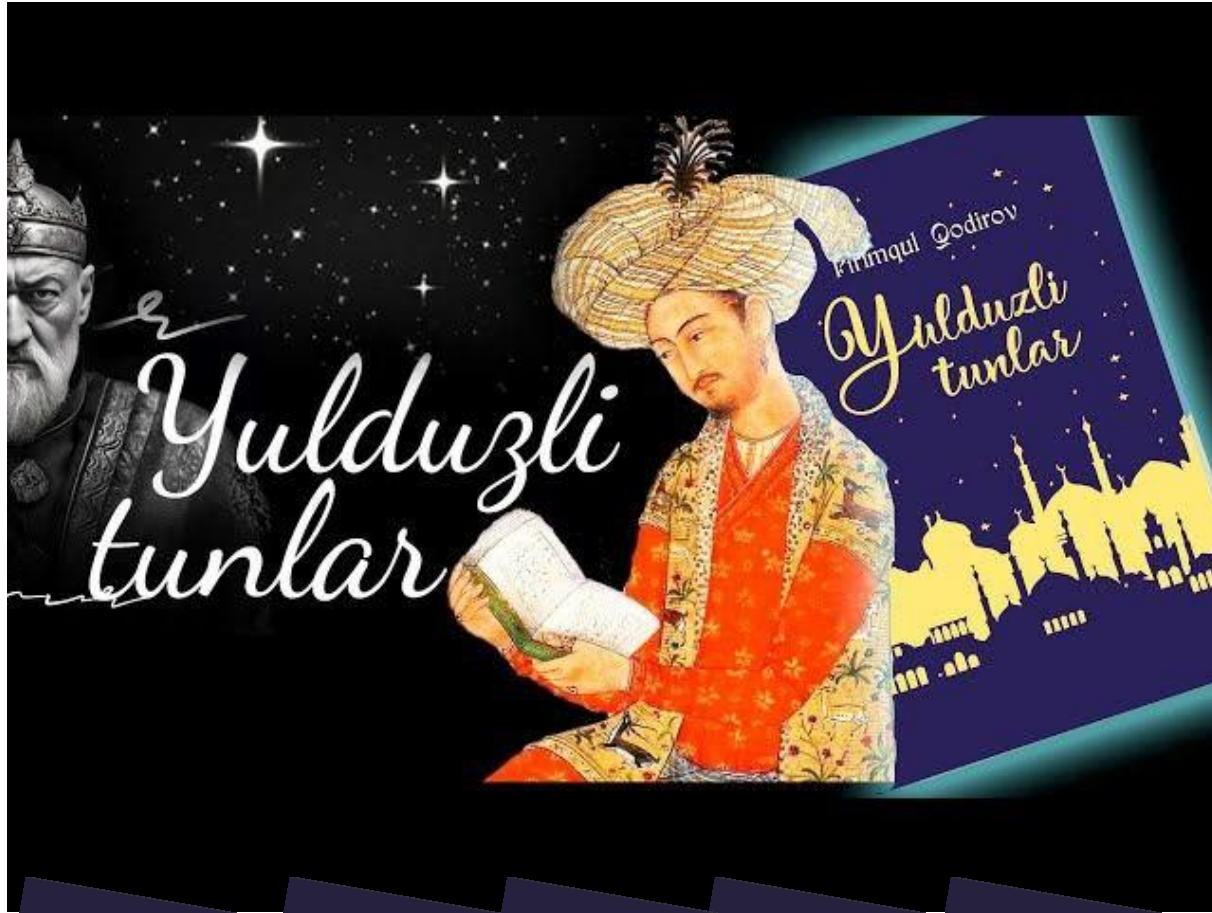
► Asarda Bobur nafaqat shoh va shoir balki nazariyotchi adabiyotshunos, tarixchi, san'atshunos sifatidagi qilgan ishlariga ham alohida e'tibor berib o'tiladi. Roman ikki qismdan iborat. Birinchi qismda Boburning taxtga o'tirish voqealaridan to taxt qo'ldan ketib sargardonlik yillari boshlanguncha bo'lgan davrni o'z ichiga oladi. Ikkinchi qismda esa uning Boburiylar sulolasiga asos solishidan vafotigacha bo'lgan davr yoritiladi.

➤ **ASARDA QUVA TASVIRI SHUNDAY SO'ZLAR BILAN BOSHLANADI:**

➤ **QUVA. QIL USTIDA TURGAN TAQDIRLAR. NEGA AYÑAN QIL USTIDA TURGAN TAQDIR? BUNDAY BOSHLANISHGA HAM ASOS BOR, ALBATTÄ. FAQAT ROBIYA VA TOHIR HAYOTI QIL USTIDAMI? YO'Q, BALKI ASARDA ROBIYAGA O'XSHAGAN MINGLAB QIZLAR, BALKI BUTUN XALQ AHVOLI QIL USTIDA TURGAN, DUSHMAN QUVAGA BOSTIRIB KELAYOTGAN PAYT. SHU TARZDA ASAR QUVADAGI IKKI YOSHNING SUHBATI BILAN BOSHLANADI. TOHIR VA ROBIYA YONMA-YON QO'SHNI BO'LIB, BIR-BIRIGA UNASHTIRILGAN EDILAR. YOMG'IR OSTIDA, MAJNUNTOLLAR PANASIDA ULAR YURTGA BOSTIRIB KELAYOTGAN BOSQINCHILAR HAQIDA SUHBATLASHADI. ASARNING BUNDAY BOSHLANISHINING ASOSI HAM PODSHOHLARNING YURT TALASHLARI OQIBATIDA YOSH QIZ-AYOLLARNING OG'IR TAQDIRI EDI. VOQEALAR AYÑAN RAMAZON OYIDA RO'Y BERADI. SHUNDAY MUQADDAS OY BO'LISHIGA QARAMASDAN BOSQINCHILAR HECH NARSADAN QAYTISHMAYDI, UYLAR TALON-TAROJ QILINGAN, YOSH QIZLAR CHO'RILIKKA OLINGAN.**

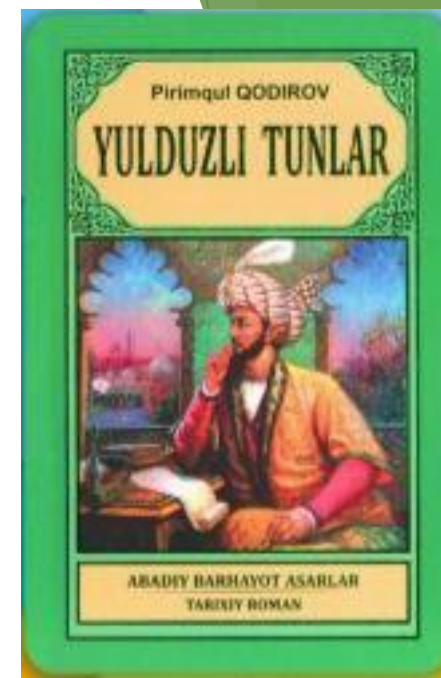
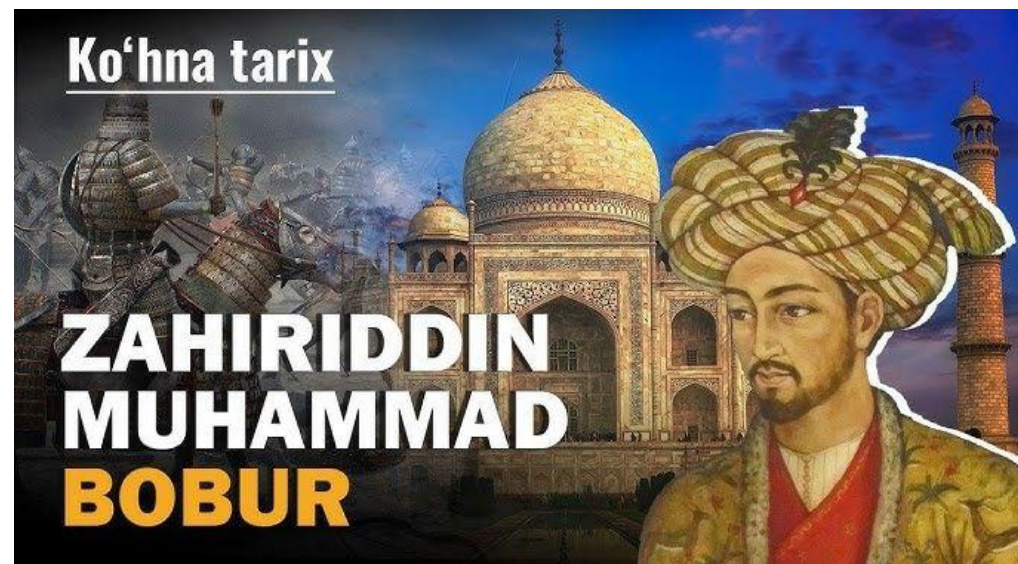
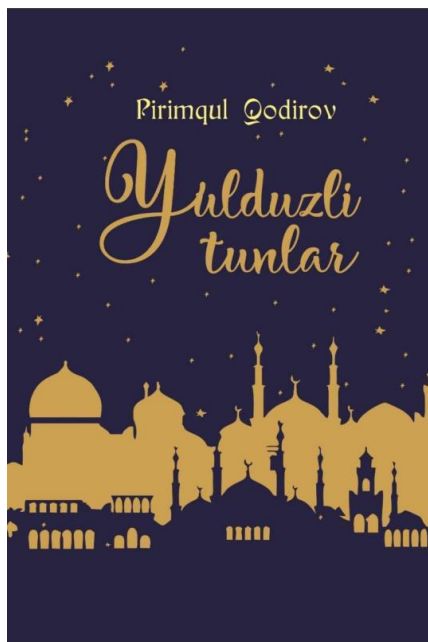

Pirimqul Qodirov o'z asari orqali nafaqat Bobur balki butun xalqning o'sha davrdagi taqdiri, insonlarning chin qiyofasini ochib berishga harakat qiladi. Asarda chinakam sodda xalqimiz qiyofasi Tohir, (keyinchalik Tohir oftobachi), Fazliddin me'mor kabi obrazlar orqali ochib beriladi. Asar davomida Bobur obrazi bosqichma-bosqich yuksalib boradi. Dastlab 12yoshida taxtga o'tirgan yosh Bobur asar o'rtalariga kelganda chinakam bir navqiron yigitga aylanadi. Romanda Bobur shaxsiga xos sifatlar aniq va chiroyli tarzda ochib beriladi.

- ▶ Masalan: mirob Ergash govning qoʻlga tushish voqeasini yozuvchi quyidagicha aks ettiradi:
- ▶ -Men begunohmen! Besh bolamning uvoli uradi sen beklarni. Mening begunoh qonim tutadi hammangni.
- ▶ Bu qargʻish Boburning qalbiga oʻtkir tigʻday qadaldi.Uning oyoq-qoʻllari titrab,oʻtirgan joyida koʻzi tina boshladi.
- ▶ Qargʻishdan gʻazablangan beklar yana ham qattiq turib talab qila boshladilar:
- ▶ -Yasoq!
- ▶ -Yasoq!
- ▶ Boburning koʻz oldidan boyagi odamning soqoliga oqib tushgan koʻz yoshlari ketmas, qulogʻi tagida uning alamli qichqirigʻi yangrab turardi.

► XULOSA

- Pirimqul Qodirovning “Yulduzli tunlar” romani XX asr o‘zbek adabiyotida ulug‘ bobokalonimiz Zahiriddin Muhammad Bobur shaxsini ochib berishda qimmatli asar hisoblanadi. Asar yozishda adib eng asosli manbaa “Boburnoma”ga suyangan bo‘lsada, to‘qima voqealar, obrazlar ham uchraydi. Ular asar qurilishida va Bobur shaxsini ochib berishda xizmat qiladi.
- *Foydalanilgan manba:*
- *FarDU katta o‘qituvchisi, filoloiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) HAMIDOV Mirolimbek. Maqola*